

N:o 2.

Ank. till Riksd. Kansli den 9 Febr. 1877, kl. 1 e. m.

Memorial, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

Efter tagen kännedom dels af den berättelse, som de nästlidet år församlade revisorer afgifvit angående Riksbanken, dels af fullmäktiges Utskottet meddelade och genom dess memorial N:o 1 till Riksdagen öfverlemnade berättelse med dertill hörande bilagor rörande Riksbankens rörelse och förvaltning, dels af fullmäktiges protokoll från och med den 15 Januari 1876 till och med samma dag innevarande år, dels ock af de berättelser, hvilka till Utskottet aflemnats från styrelserna öfver Riksbankens afdelningskontor i afseende å dessas förvaltning under år 1876, får Utskottet, jemlikt 4 § af dess instruktion, härmed anmäla den verkställda granskningen samt derom meddela berättelse, hvarvid Utskottet likväl, enär det hufvudsakliga af hvad i förvaltningen förekommit är omförmäldt uti ofvan nämnda till Riksdagens kännedom redan komna berättelse, inskränker sig till sådana ämnen, hvilka Utskottet ansett påkalla särskild uppmärksamhet och i främsta rummet, enligt föreskriften i Utskottets instruktion, till de af fullmäktige vidtagna åtgärder för metalliska kassans upprätthållande samt myntutvexlingens fortgång och bestånd.

Riksbankens guld- och silfvertillgångar, fordringar hos utländska banker och bankirer samt förråd af accepterade vexlar i portföljen, hvilka i följd af penningställningen under större delen af år 1875 varit underkastade starka påkänningar, hade vid slutet af sagda år så till-

Bih. till Riksd. Prot. 1877. 6 Saml. 1 Afd. 2 Häft.

vuxit, att vid 1876 års ingång dessa Riksbankens, för likvider med utlandet användbara valutor åter uppgått till öfver 39 millioner kronor, deraf omkring 20,5 millioner kronor i myntadt och omyntadt guld och silfver, närmare 10 millioner kronor i kontanta tillgångar å utrikes ort och öfver 9 millioner kronor i oremitterade, till betalning accepterade utländska vaxlar. Under förra hälften af nämnda år 1876 minskades dessa tillgångar efter hand så, att desamma i början af Juni månad icke uppgingo till mer än omkring 30,5 millioner kronor, nemligen 17 millioner kronor i guld och silfver, 4,5 millioner kronor i fordringar hos bankinrättningar eller handelshus å utrikes ort och närmare 9 millioner kronor i utländska vaxlar, men stego sedermera derhän, att de vid medlet af Juli utgjorde icke mindre än 43,5 millioner kronor. Anledningen till denna ökning är att söka i den vid sagda tidpunkt förfallna inbetalningen af Riksgäldskontorets nya lån å pund sterling, hvilken till större delen indrogs genom Riksbanken och hvarigenom dess utländska fordringar ökades från 4,5 till något öfver 20 millioner kronor, under det tillgången i klingande valuta och utländska vaxlar i portföljen samtidigt nedgått till respektive 16 millioner och något öfver 7 millioner kronor. — Likasom under förra hälften af året minskades äfven under årets senare hälft Riksbankens guld- och silfvertillgångar mer och mer, i följd hvaraf fullmäktige vid särskilda tillfällen ombesörjt inköp af guld från London till sammanlagdt belopp af mer än 5,5 millioner kronor, hvarom i fullmäktiges berättelse under § 11 närmare redogöres. Att det oaktadt Riksbankens guld- och silfvervaluta vid årets slut icke besteg sig till mer än 14,3 millioner kronor torde, hvad guldet beträffar, i någon mån härröra af myntlikvider de skandinaviska länderna emellan och i öfrigt deraf att flera enskilda sedelutgifvande banker under årets lopp och efter erhållande af nya oktrojer bort, jemlikt 1874 års banklag, förse sig med guldmynt. Hvad silfverförminskningen vidkommer, har densamma sin grund deruti att fullmäktige utaf Riksbankens vid 1876 års början innehafda förråd af silfver under året försålt plantssilfver äfvensom silfvermynt af äldre pregel till ett bokföringsvärde, efter 65 kronor skålpundet, af omkring 6 millioner kronor, nemligen dels till Kongl. myntverket i särskilda poster tillhopa 46,000 skålpund till ett pris, beräknadt efter medeltalet af de från och med den 1 Januari till och med den 30 November å Londons börs gjorda noteringar å silfver, eller 52,7213 pence pr uns standard silfver med tillägg af $1\frac{1}{4}$ procent deröfver, motsvarande 59,675 kronor skålpundet, dels genom Herrar N. M. Rothschild & Sons i London i medlet af Augusti månad omkring 30,000 skålpund plantssilfver efter ett pris af 53,5 pence pr uns standard, eller 59,808 kronor skålpundet med

afdrag af kostnaden för silfrets transporterande m. m., dels till Skandinaviska kredit-aktiebolaget under senare hälften af November månad omkring 15,250 skålpund plantssilfver för $53\frac{1}{4}$ pence pr uns standard, eller 59,529 kronor skålpundet, dels ock i smärre poster under året till enskilde personer 377 skålpund. Genom denna försäljning har väl för Riksbanken uppstått en förlust, uppgående för det till myntverket afyttrade silfret till 171,000 kronor 67 öre och för det öfriga till 288,606 kronor 12 öre, eller tillhopa 459,606 kronor 79 öre; men då Riksbanken, efter öfvergången till guldmyntfot, icke vidare haft direkt behof af detta silfver samt till följd häraf skäl var för handen att så snart ske kunde på fördelaktigaste sätt afyttra detsamma och i stället, såsom ock skett, inköpa för metalliska kassans stärkande erforderligt guld, finner Utskottet någon anmärkning mot fullmäktiges förfarande i afseende å försäljningen af silfret i fråga desto mindre vara att framställa, som hvad angår det till myntverket afyttrade silfret redan senaste Riksdags Banko-Utskott lemnat sitt godkännande till detsammas försäljande enligt här ofvan angifna prisbestämmelser, samt det till London försända silfret afyttrats just vid en tidpunkt, då en ej obetydlig stegring i det enligt noteringarne hastigt vexlande priset å denna valuta inträffat och för det till Skandinaviska kredit-aktiebolaget försålda silfver erhållits ett belopp, som, med iakttagande af kostnaden för det till London i och för afyttring öfversända silfverpartiet, motsvarat så väl priset å detta som å det vid tiden för denna försäljning i London noterade pris å silfver.

Den, efter hvad här ofvan är nämnt, till följd af Riksbankens medverkan i afseende å indragningen af Riksgäldskontorets lån väsentliga tillökningen i Riksbankens tillgångar, hvilken i räkenskaperna för Juli månad visar sig i Riksbankens fordringar hos utländska affärshus, har af fullmäktige blifvit till en del använd för att åter uppbringa Riksbankens under år 1875 ej obetydligt anlitade reservfond. Tillgången på obligationer och statspapper i utländskt mynt uppgick nemligen vid nyssnämnda års slut icke till fullt tre millioner kronor. Genom inköp af dels preussiska statens 4 procent obligationer mot betingadt pris af 97 procent till nominelt belopp af 1,500,000 riksmark och i Riksbankens räkenskaper bokförda till 1,287,675 kronor, dels ock franska statens 3 procent rentes till nominelt belopp af en million francs, bokförda till 714,356 kronor 57 öre, hade tillgången på utländska statspapper vid 1876 års slut ökats till i det närmaste 5 millioner kronor, hvarförutom fullmäktige ingått consortialt deltagande för ett belopp af nominelt 120,000 pund sterling uti ett af norska regeringen till upptagande i London beslutadt statslån mot obligationer, hvilkas föryttrande ännu pågår

och hvaraf vid årets slut voro osålda obligationer till värde af 59,600 pund sterling, motsvarande öfver en million kronor. Under 1876 års lopp hafva fullmäktige derjemte lemnat norska regeringen en tillfällig försträckning af 5 millioner kronor, hvilka dock numera blifvit inlösta.

De hos bankinrättningar eller handelshus å utrikes ort utestående medel, hvilka till en del genom nyss berörda transaktioner och i öfrigt för liqviderande af löpande förbindelser i utlandet under Oktober månad nedgått till 7 millioner kronor, blefvo sedermera genom ökad tillgång å vaxlar så förstärkta, att Riksbankens behållningar å utrikes ort vid 1876 års slut uppgingo till närmare 13,5 millioner kronor, under det vid samma tid Riksbanken hade en portfölj af accepterade vaxlar i utländskt mynt, motsvarande öfver 10,5 millioner kronor.

Innan Utskottet lemna detta ämne, torde Utskottet böra meddela några upplysningar i anledning af den jemförelsevis ringa vinst af 335,000 kronor, som, enligt den i och för bokslutet gjorda beräkning, Riksbankens vaxelrörelse för sistförflutna år antagits komma att lemna, oaktadt omsättningen inom denna rörelsegren varit synnerligen betydlig och uppgått till ungefär 200 millioner kronor. Då Riksbankens utländska vaxelrörelse i allmänhet består i köp af tre till sex månaders vaxlar samt försäljning af korta dylika, beror vinsten af rörelsen väsentligen på skilnaden i pris mellan dessa slags valutor, och denna skilnad, utgörande egentligen en räntesättning, har till följd af den låga ränta, som under nästan hela året varit gällande å de utländska platserna, särdeles London, mestadels ej varit högre än två procent. Vaxelrörelsens andra inkomstkälla utgöres af räntorna på de innestående behållningarne hos Riksbankens utländska korrespondenter. Men då beloppen af dessa blifva kända först genom kontokuranter, som ingå i början af följande år, är det räntorna för år 1875, som komma 1876 till godo, och under förstnämnda år voro de belopp, hvarå räntor erhöles, såsom känt är, ej betydliga.

I den mindre vinst vaxelrörelsen sålunda beräknats lemna äfvensom i de förluster Riksbanken fått vidkännas så väl för den, efter hvad här ofvan förmäls, under år 1876 verkställda silfverförsäljningen som ock, enligt § 16 i fullmäktiges berättelse, för den under samma år skedda icke obetydliga invexling af gammalt kopparmynt och försäljning af sådant mynt till Kongl. myntverket är anledningen till den jemförelsevis mindre betydliga bankovinsten för nästlidna år af 1,820,690 kronor 90 öre hufvudsakligen att söka.

I sammanhang härmed anser Utskottet sig böra redogöra för den vinst, Riksbankens afdelningskontor lemnat å de förslag, som under näst-

lidna år varit dem för lånerörelsen anvisade, äfvensom för vinsten vid hufvudkontoret å enahanda rörelse. Dessa vinstmedel utgöra:

			Medeltalet af anvisadt förlag.
Vid hufvudkontoret...	kr. 1,086,329: 68	eller 4,938 proc. å	kr. 22,000,000: —
» afdelnings-konto- ret i Göteborg...	» 344,675: 05	eller 4,525 proc. å	kr. 7,616,500: —
» d:o d:o i Malmö	» 240,345: 58	eller 4,546 proc. å	kr. 5,287,500: —
» d:o d:o i Luleå	» 69,527: 78	eller 4,913 proc. å	kr. 1,415,100: —
» d:o d:o i Wisby	» 23,128: 22	eller 4,014 proc. å	kr. 576,200: —

börande dock härvid tagas i betraktande, att vid beräkningen af hufvudkontorets vinst å lånerörelsen de för densamma belöpande förvaltningsutgifter, hvilka icke kunna från de öfriga särskiljas, ej äro frändragna, hvaremot de för afdelningskontoren utförda belopp utgöra deras nettovinst för ifrågavarande år.

Såsom af § 46 i senast församlade revisorers berättelse till Riksdagen och af § 36 i fullmäktiges berättelse till Utskottet inhemtas, hafva under loppet af nästlidna år inventeringar genom fullmäktiges försorg egt rum vid afdelningskontoren i Göteborg, Malmö och Luleå. I afseende å hvad, enligt de öfver dessa inventeringar afgifna berättelser, förekommit har Banko-Utskottet funnit sig böra meddela, hurusom de vid inventeringen af kontoret i Luleå år 1875 framställda och af Banko-Utskottet i dess memorial N:o 2 till 1876 års Riksdag omförmälda förhållanden väl till någon del befunnits rättade vid den sistförflutna år företagna undersökningen, men att dock i åtskilliga hänseenden och synnerligen beträffande lånehandlingars formella beskaffenhet kontoret icke iakttagit behörig noggrannhet. Då emellertid i anledning af de anmärkta förhållandena, hvilka icke torde komma att vålla någon förlust för Riksbanken, erforderliga föreskrifter, dem kontorsstyrelsen utlofvat att för framtiden vederbörligen efterkomma, blifvit sagda styrelse meddelade, hafva berörda förhållanden icke heller nu synts Utskottet böra till någon åtgärd för-
anleda.

Beträffande bankstyrelsens personal får Utskottet meddela, hurusom en utaf fullmäktige, Herr Filosofie doktorn m. m. J. W. Arnberg, hvilken varit af fullmäktige utsedd till deputerad för vaxelärenden, under största delen af det förflutna året varit af sjukdom förhindrad att i Riksbankens styrelse och förvaltning deltaga och sedan början af Oktober månad vistats å utrikes ort; men suppleant har i hans ställe ej blifvit inkallad.

I afseende å den inre förvaltningen af Riksbanken tillåter sig Utskottet särskildt hänvisa till § 39 i fullmäktiges berättelse, hvaraf inhemtas, att den vid senaste riksdag beslutade nya afdelning af Riksbankens hufvudkontor å Norrmalm med nästlidne Oktober månads ingång trädte i verksamhet; och har genom denna afdelnings tillkomst någon annan tillökning af tjänsterna i Riksbanken icke erfordrats, än af två vaktmästare-sysslor, hvilket möjliggjorts dels genom indragning af en vaxelkassa, dels ock genom minskning af tjänstemannapersonalen i sedelkontoret.

Derjemte får Utskottet, under erinran hurusom redan vid öfvergången från silfver- till guldmyntfot fråga förevar om vidtagande af förändring i utstyrelsen å Riksbankens sedlar, för Riksdagen omförmåla, att förberedande anordningar blifvit af fullmäktige vidtagna i syfte att å Riksbankens sedlar förskaffa ett lämpligare format och utseende samt ett bättre slags papper än det som nu begagnas.

Vid sistförflutna riksdag beviljades fullmäktige i Riksbanken ansvarsfrihet för förvaltningen af Riksbankens så väl hufvud- som afdelningskontor under år 1874 äfvensom för de beslut och åtgärder, hvilka funnos upptagna i fullmäktiges protokoll från och med den 15 Januari 1875 till samma dag 1876. De sistnämnda år härstädes församlade revisorer, hvilka granskat bankens räkenskaper för år 1875, hafva i sin berättelse anmält, att de emot Riksbankens förvaltning icke funnit något att erinra, och de till granskning af afdelningskontorens räkenskaper för samma år

af Riksdagen utsedde revisorerne hafva uti sina berättelser tillstyrkt ansvarsfrihet för dessa kontors styrelser.

Vid sådant förhållande och då Banko-Utskottet, vid nu verkställd undersökning, funnit fullmäktige hafva med omsorg och nit fallgjort det dem lemnade uppdrag, hemställer Utskottet,

att ansvarsfrihet må beviljas fullmäktige för förvaltningen af Riksbankens så väl hufvud- som afdelningskontor under år 1875 äfvensom för de beslut och åtgärder, hvilka finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 15 Januari 1876 till och med samma dag innevarande år.

Stockholm den 9 Februari 1877.

På Utskottets vägnar:

J. J. EKMAN.

Rättelser

Uti Banko-Utskottets Memorial N:o 1.

Sid.	5, rad.	1	uppifrån står:	Vid 1875 års början	läs:	Vid 1876 års början
"	5,	"	21	"	"	12,861,184: 65
"	5,	"	22	"	"	7,434,812: 11
"	8,	"	4	"	"	år 1776
"	8,	"	9	"	"	30,750 st.
"	14,	"	9	"	"	år 1865
"	35,	"	2	nedifrån	"	lån till
					"	lån två till